AIDAI

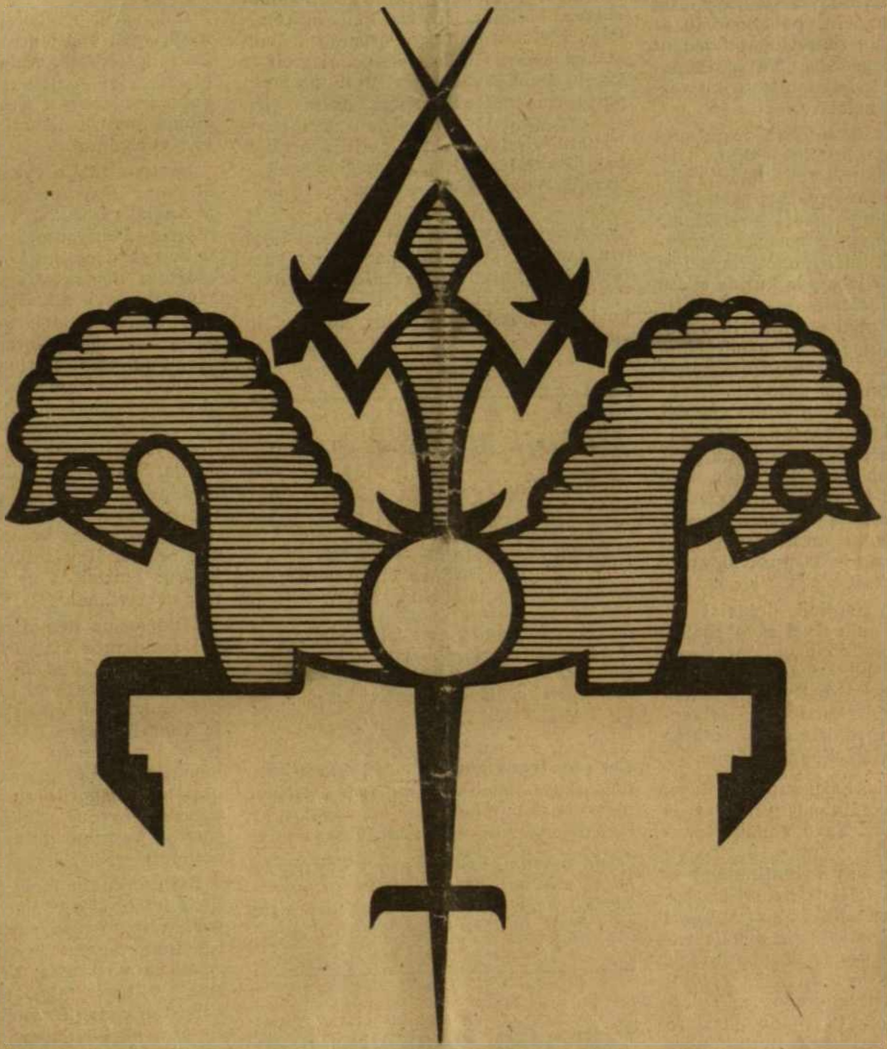

Lietuvių informacinis leidinys – Lithuanian Bulletin of Information

MÜNCHENAS, RUGSĖJO MĖN. 1 D

1945

Ir vėl „Aidai“

Po sunkių nerimo ir siaubo dienų per Europą, o paskui ir per visą pasaulį perskrido taikos balandis. Pagaliau tie, kuriems buvo lemta išlikti, pajuto tai, ko jie visi taip ilgėjosi ir troško. Tiesa, po ištisą eilę metų trukusios chaotiškos būklės ir taika nėra niekam lengva. Taika yra nauja pradžia. Bet ji jau yra pradžia naujo ir vertingo darbo, o ne ta beprasmė savižudybė, kurią tęsė buvusios ašies valstybės. Santarvininkų kariuomenė galutinai nugalėjo savo visus priešus ir atnešė visiems laisvę. Atnešė laisvę ir mums, lietuviams, išlaisvindama iš įvairiausių žmogų paniekinančių, pavergiančių ir jį prievartaujančių represijų, pradedant koncentracijos lageriais, kalėjimais, policijos priežiūra ir baigiant fabrikų vergija bei idėjine nelaisve.

Ir tai nėra tušti žodžiai, jeigu mes šiandien, su šiuo kukliu leidiniu išeidami į bendrą kuriamąjį darbą, visų pirma reiškiame savo padėką savo išvaduotojams. Ypatingą padėką reiškiame mes šiandien Jungt. Amerikos Valstybių kariuomenei, kuri mums, Bavarijoj esantiems, atnešė laisvę ir kurios eilėse — mūsų pasididžiavimui — stovi ir mūsų užjūrio broliai — Amerikos lietuviai. Mes žinome ir neužmirštame Jungt. Amerikos Valstybių prezidentų Roosevelto ir Trumano parodyto ir rodomo mūsų reikalų supratimo. Ir dėl to mes, lietuviai, suprasdami, kad dabartinė karinė valdžia ir mums tik gero trokšta, esame pasiryžę jai visur, kur tik reikės, padėti šiame nelengvame atstatymo darbe ar tai konkrečiu savo prisidėjimu, ar uoliu jos nuostatų vykdymu, ar pagaliau ir tarpusaviu susiklausymu.

Bavarijoje gyvenantieji lietuviai šiandien gauna į rankas vėl savą spausdintą žodį šio leidinio pavidalu. Tiesa, šis leidinys, gal būt, dar nepatenkins visų skaitytojų norų, bet jis yra vilčių kupina pradžia. Dabartinėmis sąlygomis gi „Aidai“ yra didelė ir reikšminga staigmena mūsų išeivijos gyvenime.

„Aidai“ nėra visiškai naujas leidinys, kaip ir pats pavadinimas yra dar iš Lietuvos atsineštas. Savo amžių Muenchene „Aidai“ skaito nuo 1944 metų Kalėdų. Tada jie buvo siuntinėjami ir platinami „vietoj laiško“ lietuviško žodžio pasiilgusiems tautiečiams. Antrasis numeris buvo išleistas šiais metais vasario 16 dienos proga. Bet pastarasis atkreipė gestapo dėmesį, ir jo leidėjui teko atsidurti tardymo ugnyje. Tolesnis „Aidų“ leidimas tuo būdu pasidarė neįmanomas, ir jie turėjo nutilti, nors mūsų kolonija jų vis laukė. Dabar susidaręs spaudos darbuotojų kolektyvas jaučia savo pareigą atgaivinti kaip tik šį leidinį, kuris ir savo tradiciją ima iš čia. Tiesa, dabar „Aidai“ nebus joks pogrindžio darbas, kurį tektų slapta atlikinėti. Jie šiandien skamba viešai ir laisvai.

Mūsų leidinys yra visų pirma informacinio pobūdžio, liečiąs lietuvių aktualijas. Antrasis jo tikslas yra duoti skaitytojams straipsnių, straipsnelių, rašinių, eilėraščių, žodžiu, tai, ką mes suprantame kultūrinės srities aktualijomis. Trečioje vietoje „Aidai“ duos suglaustuose rėmuose politines naujienas. Redakcija jau dabar yra aiškiai nusistačiusi, kiek tat galima, atsiriboti nuo politikos, o imtis daugiau kultūrinio ir informacinio darbo. Taigi ir „Aidų“ apimčiai eventualiai didėjant — kol kas jie pramatomi 4 psl. — bus ir minėtosios sritys analogine prasme plečiamos.

Tikimės, jog sekantis „Aidų“ numeris galės pasirodyti po savaitės, bet periodiniu leidiniu jų dar neskelbiame. Skaitytojams teks juos kaskart atskirai įsigyti.

„Aiduose“ bendradarbiauti kviečiami visi tautiečiai. Jų redakcija ir administracija šiandien laužia pirmuosius ledus, o tolimesnis leidinio formatas bus kartu visų lietuvių bendradarbiavimo išdava. Tikimės, kad visi lietuvių komitetai, Lietuvių Sąjungos organai ir šiaip atskiri asmens duos redakcijai greit ir tikslių žinių iš atskirų vietų ir tuo būdu palengvins mūsų informacijos tarnybą.

Nors „Aidai“ visų pirma nori pasitarnauti visai lietuvių šeimai Bavarijoje, bet, kiek sąlygos leis, jie mėgins pasiekti visus Vokietijoje esančius mūsų išeivius.

Spauda yra gyvenimo pulsas. Jinai yra ta gija, kuri eina per visą visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą. „Aidai“ nori būti taip pat tąja rišančiąja gija, kuri mus, išsisklaidžiusius, artintų ir vienytų.

Mažoji Motina

B. Brazdžionis

Niekur nemini jie tavo mažo vardo,
o esi tu, mano Motina, esi.
Niekur jie nemato tavo mažo vardo,
o šviesi tu, mano Motina, šviesi!

Išraškys jie tavo sodus ir sodybas,
ir beturtė, ir bekraitė būsi tu,
išvarys tave iš sodų ir sodybų, —
liks našlaitei tik dalia kapų šaltų . . .

Ne!

Tavo gyslom gyvas teka mano kraujas,
tavo skausmas—ir mano širdies žaizda,
mano gyslom teka gyvas tavo kraujas,
tavo džiaugsmas—ir mano širdies daina!

Jei tu mirtum, aš tavam kely dar gyvas,
jei aš mirčiau, liktum, Motin, tu gyva!
Amžiai nešė, amžiai neš dar tavo sielą
tu mažoji, tu didžioji Lietuva. [gyvą —

Kazys Bradūnas

Viltis

O, viltie, tu, kaip kalnų šaltinis
Neužslėgiama nei žemės, nei uolos.
Kaip varpelis šventas, sidabrimis,
Virpa džiaugsmas vidury tylos.

Ir kai aušta vargo dienos kietos,
Kai ramybės naktį nerandi,
Sieloj plaukia Nemunas smėlėtas,
Tu žuvėdra viršum jo skrendi.

Pagerbti žmogaus teisę

Prieš 14 m. Tol. Rytuose Japonijos pradėto karo liepsnos 1939. IX. 1. Hitlerio buvo perneštos į Europą. Beveik 6 m. Europoje liejosi kraujas, kaip niekad anksčiau, kol pagaliau Europos širdy įsitvirtinusi Vokietija buvo parblokšta. Š. m. rugpiūčio mėn 15 d. kapituliavo Japonija, ir taika grįžo į visą pasaulį. Tai buvo diena, kurią prezidentas Trumanas pavadino „Laisvės ir demokratijos diena“.

Nuo taikos paskelbimo momento pasaulis pradėjo ruoštis taikos gyvenimui. Kaip pranešama iš Vašingtono, J. A. V. per 12 mėnesių numato demobilizuoti 7 mil. vyrų, o mėnesinį naujai šaukiamųjų vyrų kontingentą iš 80.000 sumažinti ligi 50.000. Apie demobilizacinius planus žinios ateina taip pat iš Londono ir Maskvos. Karo pramonė numatoma perorganizuoti ir pritaikyti taikos gyvenimui.

Reorganizacija vyksta ir pasaulio politiniame gyvenime. Netolimoje praeityje karingi diktatorių šūkavimai ir agresorių žvanginimas ginklais nustelbė taikingos demokratijos balsą. Šiandien didžiųjų demokratijų vadai, į kuriuos savo akis yra atkreipusios ypač mažosios tautos, nedviprasmiškai pasisako prieš žmogaus prievartavimą. Anglijos užs. reik. min. Bevinas, kaip pabrėžia Londono radijo komentatorius, išryškino šiuos du svarbiausius Did. Britanijos politikos momentus: 1. tolimesnis draugystės palaikymas su J. A. V., Prancūzija, Sov. Sąjunga ir Kinija ir 2. demokratinių principų apsaugojimas kituose kraštuose. Demokratijos gi įvedimas, to paties komentatoriaus žodžiais, reiškia išgyvendinimą visokių diktatūrų: kairiosios ar dešiniosios, karinės ar civilinės.

Didžiosios demokratijos, ekonomiškai remdamos atsikuriančias valstybes, budriai stebi, kad jų vidaus politikoje nebūtų pažeisti demokratiniai principai. Bulgarijai, Jugoslavijai, Rumunijai ir Vengrijai savo kalboje min. Bevinas padarė priekaištų, kad tose valstybėse viena totalinė forma keičiama kita. Bulgarijai užsispyrus su vienu kandidatų sąrašu pravesti rinkimus, J. A. V. ir Anglija pasiuntė notas ir, paskutinėmis žiniomis, privertė rinkimus nukelti.

Paskutiniuoju metu imta aiškinti padėtis ir Lenkijoje. Varšuvos vyriausybė per radiją, o jos nariai, lankydamiesi Londone, nuolat kviečia visus lenkus grįžti į savo kraštą. Neklausančius grasina traktuoti taip, lyg jie būtų paskelbę karą savo tėvynei. Londono lenkų spauda atsikirsdama rašo, kad noras grįžti į savo tėvynę esąs tiek pat natūralus, kaip noras valgyti ar gerti. Jei gyveną užsienyje lenkai negrįžtų, tai aišku, kad Lenkijoje esą kas nors negera. Min. Bevinas savo kalboje priminė Sov. Sąjungos ir lenkų vyriausybės atstovų Potsdame duotus įsipareigojimus ir Varšuvai pakartojo kad nesilaikymas jų sugadintų gerus santykius su Did. Britanija.

Su totaliniais režimais žūva ir žmogaus vergija. Iš karo griuvėsių kyla naujas gyvenimas, kuriame, min. Bevino žodžiais, *turės būti pagerbta žmogaus teisė ir valstybinės santvarkos pasirinkimas toks, kokio pats žmogus nori.*

J. K.

TRUPUTIS MARGOJO MŪSŲ GYVENIMO

1. Organizacinio

Wuerzburge sudaryta ši laikinoji Lietuvių Sajungos Valdyba: kun. P. Dambrauskas, prof. Dr. J. Krikščiūnas, dipl. ekon. S. Lūšys, dipl. ekon. J. Paplėnas, adv. M. Tolišius, J. Vilkaitis, dipl. teis. M. Židonis. Pareigomis dar nepasiskirtyta. Rūpindamasi visų buv. Vokietijos srityse gyvenančių lietuvių globa, Sąjunga savo veikimą paskirstė į 6 darbo sritis: 1. finansai ir ūkis, 2. organizacija, 3. menas ir kultūra, 4. švietimas, 5. spauda ir informacija, 6. darbo reikalai.

Norint tautiečiams padėti susirasti savo gimines ir pažįstamus buv. Vokietijos srityse, kartu su „Lietuvių Žinynu“ platinami ieškojimų skelbimams lapai. Ieškojimų skelbimai priimami Lietuvių S-gos kartotekos skyriuje. Už kiekvieną ieškomą asmenį imama ne mažiau kaip 1,5 Rm. mokestis auka; neišsigalintieji nuo mokesčio gali būti atleidžiami.

Norėdama išgauti lietuviams pinigines pašalpas, L. S. Valdyba prašo skyrius tuoj pat pranešti, kiek kur yra lietuvių (nurodyti vyrų, moterų, studentų, gimnazistų ir jaunesnio amžiaus vaikų skaičių).

Seliganstadte atskira lietuvių stovykla susidarė, kai birželio pabaigoje iš Wuerzburgo stovyklos (Nordkaserne) persikėlė apie 700 lietuvių; prisidėjus dar apie 200 lietuvių iš Eisanacho bei kitur, išaugo į dabartinę stovyklą, turinčią 1033 galvų bendruomenę. Bet ši gausi gyventojais stovykla patogumais negali pasigirti: gyvenama gana ankštai, maitinamasi tik vidutiniškai, dažnai net vandens trūksta (jž).

Mannheime didelėje įvairių tautų stovyskloje gyvena apie 70 lietuvių. Valgoma vidutiniškai, gyvenama pakenčiamai. Turimomis žiniomis, ten būtų vietos dar keliems šimtams lietuvių (a).

Luebecko mieste ir jo apylinkėse yra apie 6000 lietuvių, o visoje Schleswig-Holsteino provincijoje — apie 15.000. Dauguma lietuvių gyvena stovyklose. Skyriui vadovauja poetas. F. Kirša Karinė Valdžia lietuvius labai gerai traktuoja. Lietuviai turi atskirą ištaigingą restoraną. Lietuvių santykiai su ten gausiai gyvenančiais latviais yra šaltoki („Lietuvis“ Nr. 1).

Eutino apskrities belaisvių stovykloje yra apie 2000 lietuvių-karo belaisvių; jų sąrašus turi Luebecko L. R. K. Valdyba; belaisviais rūpinasi dr. Grušnys. (L. Nr. 1)

Daugelis stovyklose gyvenančių, užpildydami anketas, pareiškė norį išvykti į J. A. V. (L. Nr. 1)

Goettingenas. Šiame universiteto ir ligoninių mieste ir apylinkėse gyvena 346 lietuviai. Visi gyvena privačiai; iš miesto savivaldybės išnuomuotuose 3-se namuose gyvena tik lietuviai. Taip pat nuomuojamame viešbutyje lietuviai įsikūrę savo būstinę ir kartu valgyklą, kur iš papildomų kortelių patys darosi bendrus pietus. Skyriui vadovauja agr. Bartkus. (L. Nr. 1)

Tuebingene gyvena apie 300 lietuvių; maitinasi bendroje valgykloje ir gyvena privačiai.

Tuebingene reziduojanti Wuerttembergo apygarda liepos 28—29 d. išsirinko naują apygardos vadovybę: kun. P. Garšva, Šlepetys, Žmuidinas, Šimaitis, Galvanauskas, Naudžius, Pajaujis.

Eichstaettas yra mažas miestelis. Jame gyvena apie 700 lietuvių, kurie gyvena dviejuose lageriuose ir privačiai. Skyriui vadovauja kun. prof. L. Tulaba. (sm)

Vilsbiburgo apskrityje apie 200 lietuvių. Gyvena privačiai, daugiausia dirba pas ūkininkus; darbo sąlygos blogos: sunkus ir ilgas darbas, o valgis menkas, nes gaunamos tik vokiškos kortelės, ir tai dar reikia turėti darbo pažymėjimą. Dėl to daugelis lietuvių keliasi į tas vietas, kur yra geresnės gyvenimo sąlygos. Šitose nepavydėtinose sąlygose dirbančiam komitetui energingai vadovauja kun. Dr. Vaišnora. (hm)

Muenchene dabar jau skaitoma per 2000 lietuvių. Šis skaičius diena iš dienos vis didėja. Gyvenama stovyklose ir privačiai. Stovyklose ir privačiai gyvenantieji turi gana pakenčiamas sąlygas. L. S-gos Muencheno skyriui vadovauja Dr. P. Mačiulis.

Lietuvių Sąjungos Muencheno apygarda rengiasi naujiems apygardos vadovybės rinkimams, kurie įvyks š. m. rugs. 2—3 d. d. Dabartinei skyrimo keliu sudarytai apygardos valdybai vadovauja kun. V. Bagdanavičius. (a)

Kazys Bradūnas

Be tėvynės

Svetimojo židinio ugnelė
Visą vakarą šalta ir nelinksmà.
Jos plazdėjime man gaisro dūmai kelias,
Šviečia bėgliui tėviškės liepsna.

Vis nešuosi kruviną pašvaistę,
Vis apkrinta galvą pelenai.
O geriau užkloki sniego skraiste,
O geriau užgriūkite kalnai.

Be tėvynės negaliu sušilti
Svetimojo židinio liepsna,
Be tėvynės ir gyvent, ir mirti
Visoj žemėj vietos negana.

---

2. Švietimo

Kaip nevienodos yra mūsų išeivijos gyvenimo sąlygos, taip lygiai nevienodoj plotmėj stovi ir kiti reikalai. Ligi dabar jau daugelyje vietų pagal išgales ir reikalingumą buvo įsteigta vaikų darželių, mokyklų ir gimnazijų. Darbo sąlygos yra, bendrai imant, gana sunkios. Mokomojo personalo mes turime, tiesa, užtektinai užtat trūksta mokomųjų priemonių, o ypač vadovėlių bei knygų lietuvių kalba. Trūksta taip pat ir darbo suvienodinimo bei kokios nors bendros švietimo kontrolės, kuri vis dėlto būtų labai reikalinga. Galimas daiktas, kad kai kurias gimnazijas teks tų sujungti ir atkelti ten, kur šiam darbui yra geresnės sąlygos.

Dabartiniu metu, mūsų žiniomis, veikia gimnazijos šiose vietovėse: Luebecke, Kemptene, Augsburge, Eichstaette, Wiesbadene. Organizuojamos ir tuoj pradės veikti: Regensburge, Muenchene. Progimnazijos veikia: Muenchene ir Seligenstadte.

Wuerzburg-Zelline veikia liaudies universitetas, vadovaujamas M. Pranevičiaus.

Muenchene prie L. S. apygardos švietimo ir kultūros reikalų vadovu yra dir. V. Šmulkštys. Jo pastangomis yra sudaryta visa eilė komisijų, kurios rūpinsis švietimo, meno ir sporto reikalais.

Muenchene su UNRRA pagalba yra organizuojami specialistų kursai.

Wuerzburge, Tuebingene, Muenchene, Kemptene ir Regensburge prie skyrių yra susidariusios studentų atstovybės, kurios registruoja ir buria visų šakų studentus, tiria studijų galimybes ir informuoja studentus.

Wuerzburge yra sudaryta profesorių komisija, kuri rūpinsis įsteigti lietuviška universitetą. Universitetas apimsiąs visas mokslo ir meno šakas.

Studentų Atstovybė Muenchene praneša, kad, paskutinėmis žiniomis iš *Insbrucko*, rugsėjo mėn. 15 d. tenai pradėsiąs veikti universitetas. Veiks šie skyriai: medicina, teisė, gamtos mokslai ir teologija. Canisianeumo vadovybė yra pasižadėjusi priimti apsigyventi 30 lietuvių teologijos studentų. Iš viso į Insbrucko universitetą būsią priimami tik užsieniečiai. (jž)

3. Meninio

Vorarlbergas

Viso meninio gyvenimo pažiba yra iš apie 40 jaunų menininkų sudarytas lietuvių ansamblis, kuris savo įdomia daina ir tautiškųjų šokių programa visus stebina ir žavi. Šio meninio kolektyvo vadovai yra p. p. Baronaitė ir Mikulskis. Iš visų savo pasirodymų didžiausią pasisekimą ansamblis turėjo Lindau mieste, kur koncerte dalyvavo net keliasdešimt prancūzų generolų ir 1400 karininkų.

Lietuvių visuomenei vienas didesnių koncertų buvo surengtas Kemptene. Ten pat ansamblis atšventė ir savo 50-jo pasirodymo jubiliejų.

Liepos mėn. 20 d. ansamblis koncertavo Vorarlbergo radiofone. Radiofono kalbėtojas ta proga davė simpatingą įvadą ypač ryškiai apibūdindamas tautinių rūbų originalumą ir grožumą.

Ansamblis savo koncertais ir vietos prancūzuose, ir lietuviuose įsigijo daug šilto ir nuoširdaus palankumo. Gražių atsiliepimų apie ansamblio koncertus jau yra buvę šveicarų, prancūzų ir anglų spaudoje.

Itin džiugu konstatuoti, kad pačiame ansamblyje yra stipri drausmė ir kalnai gražaus idealizmo pasitarnauti savo tautai. Štai kempteniškio koncerto beveik visas pajamas (4000 RM.) ansamblio vadovybė paskyrė į Lietuvos atstatymo fondą. Būsimų koncertų pajamos irgi manoma skirti šiam tikslui. (vš)

Wuerzburgas

Liepos 12 d. Zellino stovykloje atidaryta dail. Č. Janušo dailės paroda, kurioje išstatyta 50 paveikslų, vaizduojančių Lietuvos ir Vokietjos gamtą. Parodos atidarymo iškilmėse dalyvavo stovyklos komendantas, karininkai, UNRRA vadovybė, kitų tautų kom-tų vadovybės ir d. k. Paroda turėjo gražą pasisekimą. Atidarymo dieną amerikiečių karininkai ir kiti asmenys nupirko 15 paveikslų. Tai bus bene pirmasis lietuvis dailininkas, surengęs šiais metais Vokietijoje savo darbų parodą. (a)

Liepos 12 d. ten pat lietuvių meno kolektyvas „Sietynas“ surengė koncertą. Koncertas turėjo taip pat didelį pasisekimą. (a)

Seligenstadtas

Meno kolektyvui vadovauja op. sol. A. Sprindys, mišriam ir vyrų chorams — M. Liuberskis, tautiškiems šokiams — baleto art. I. Eidrigevičiūtė.

Liepos 22 d. buvo surengtas Dariaus-Girėno žygio 12 m. sukakties minėjimas — koncertas, praėjęs rimta patriotine nuotaika. Ta pačia proga M. Liuberskio vadovaujamas mišrus choras buvo pakrikštytas „Dainava“.

V. Šmaižienės vadovaujamas atskiras mažųjų teatras liepos 20 d. turėjo pirmąjį pasirodymą. Daugiausia pačių mažųjų atlikta programa pavyko gerai.

Tuebingenas

Liepos 28—29 d. d. buvo surengti du koncertai prancūzų kariams ir margaveidei civilinei publikai. Klausytojai ypač šiltai sutiko tautiškuosius šokius ir solistus: Kardelienę, Adomaitienę, Leonienę, Liepą. Op. sol. Vl. Baltrušaičio vadovaujamas choras užkariavo visų simpatijas gyvo tempo liaudies dainomis. Poetai B. Brazdžionis ir St. Santvaras paliko gilų įspūdį savo poezijos turiniu ir puikiu jos perteikimu klausytojams. Kokį gražų įspūdį šie du nuoširdūs sielos menininkai paliko svetimtaučiuose, tepaliudija ši pora eilučių iš vietinio lenkų laikraščio: „Kūrybinis tautos charakteris ypač išryskėjo iš pačių autorių perskaitytų eilėraščių. Ilgesys prarastos tėvynės gilia gaida pasiekia klausytojų širdis. Deklamuojami kūriniai bangavo lietuvišku girių ošimu, tartum norėdami pasiekti lietuviškąsias lygumas, kad ten nuneštų nuoširdžią žinią apie negęstančią jos ištikimų sūnų meilę Lietuvai“ („Echo Obozowe“ Nr. 15). (vš)

Luebeckas

Miesto ir apylinkės menininkai, susibūrę į grupę, lanko ir įvairina apylinkės lietuvių s tovyklų gyvenimą liaudies dainomis, solo, duetais ir arijomis iš įvairių operų. Tie visų laukiamieji svečiai yra: op. sol. Al. Kutkus, J. Vencevičaitė, op. sol. Kalvaitytė, Iz. Motekaitienė, J. Butėnas, choro dainininkas P. Kovelis, dramos aktorė T. Daubaraitė ir komp. St. Gailevičius.

Lietuvai savo dispozicijai turi vieną kino teatrą.

Mūsų bendradarbiams

Gerbiamieji rašytojai, žurnalistai ir visi kiti spaudos darbininkai prašomi redakcijai medžiagą siųsti kol kas šiuo adresu: München 27, Lamontstr. 21, Lietuvių Sąjunga, „Aidams“.

Rankraščius prašome įteikti kiekvieną savaitę ligi penktadienio vakaro.

Darbo valandos: 10—12 ir 15—17 val.

Redakcija

4. Religinio

Muenchene kunigų iniciatorių grupė stengiasi įsteigti lietuvių katalikų kunigų sąjungą ir leisti religinio turinio laikraštį.

Muencheno lietuvių parapijos klebonu paskirtas buvęs Dachau kalinys kun. Parancevičius.

Keliose vietose Muenchene gyvenantiems lietuviams ligšiolinio Muencheno lietuvių klebono kun. St. Valiušaičio rūpesčiu pradėtos misijos. Jas veda tėvas Bružikas S. J.

Eichstaette aukštąja teologijos filosofijos mokyklą baigė ir įšventinti kunigais penki lietuviai: Petras Gedvila, Petras Babinskas, Teofilius Palukaitis, Juozas Kungys ir Česius Auglys M. I. C. (sm)

Veik kiekvienoje vietoje, kur yra daugiau lietuvių, jau yra lietuvis kunigas, kuris rupinasi lietuvių rel. aptarnavimu. Kiekvienoje mūsų kolonijoje kas sekmadienį lietuviai gausiai lanko lietuviams skirtas pamaldas. Kai kuriose vietose yra jau suorganizuoti ir parapijų chorai.

Mokyklose ir gimnazijose dėstoma, kaip ir seniau, tikyba. Gausiam būriui mūsų studentijos reiktų taip pat specialaus kapeliono, kaip tai buvo seniau praktikuojama. Reik tikėtis, kad ir šitas klausimas bus greit išsprętas.

„Aidai“ nori pranešti kiek galint išsamesnę ir tikslesnę lietuviškų pamaldų tvarka ir laiką. Gerb Klebonus prašytume tai mums pranešti. Taip pat prašome pridėti ir bažnyčios, kurioje laikomos pamaldos, tikslų adresą. Tuo būdu bus galima tiems mūsų tautiečiams, kurie yra kelionėje, reikiamai patarnauti.

5. Spaudos

Spaudos darbas mūsų išeivijoje dar tik pradedamas. Ligi šiol buvo tenkinamasi daugiau vietinio pobūdžio biuleteniais, rotatoriumi spausdintais leidiniais ar pan. Dabar jau su „Aidais“ išeina spausdinti lietuvių laikraščiai. Pirmasis spausdintas laikraštis pradėjo eiti Rothenburge i. H. Jį leidžia ir redaguoja V. Kemežys. „Lietuvis“ — taip šis laikraštis vadinasi — yra gražiai sutvarkytas. Jis savo pirmajame nr. davė daug įvairių aktualijų iš mūsų gyvenimo ir iš politikos. Taip pat dedami ir ieškojimai.

Seligenstadte liet. stov. leidžiama „Lietuviškoji informacija“ jau peržengė 90 nr.

Muenchene lietuvių „Informacinis biuletenis“ jau siekia 35 nr. Jis išeina kas antra dieną. Taip pat čia stovyklose yra leidžiami „Vox unitatis“ ir „Dienos žinios“.

Wuerzburge išeinąs „Lietuvių Žinynas“ yra platesnio masto rotatoriumi spausdinamas leidinys. Ligi šiol jo išėjo jau 5 numeriai

Kemptene birželio mėn. gale lietuviai išleido daugiau negu 20 puslapių neperiodinį rot. sp. leidinį „Alguvos Barą“. Leidinyje gausu įvairaus turinio straipsnių, eilėraščių, piešinių. Redagavo Alf. Šešplaukis.

6. Sportinio

Muenchene lietuvių sportiniam gyvenimui vadovauja mok. A. Vakselis. Yra sudarytos lengvosios atletikos, futbolo, kamuolio, sunkiosios atletikos, stalo teniso ir šachmatų sekcijos. Kiek sunkoka su apranga.

Neseniai UNRROS suruoštose lengvosios atletikos varžybose lietuviai laimėjo visas (išskyrus vieną) pirmąsias vietas.

Taip pat įvairių tautų dalyvaujamose šachmatų varžybose lietuvių penketukas iškovojo pirmąją vietą.

Naujai sudaryta futbolo komanda pralaimėjo savo pirmąjį žaidimą prieš vengrus (1:3).

Tuebingene veika sporto klubas „Vytis“, kurio vadovas yra J. K. Čerkeliūnas. Buvo suruošta keletas futbolo rungtynių: su lenkais — 5:3 ir 5:1; su prancūzais — 4:5 (pralaimėta). Tinklinyje „Vytis“ ligi šiol pasirodė nenugalima: 4 kartus įveikė prancūzų karius, 3 k. estus ir 1 k. lenkus.

Kitose vietovėse sporto gyvenimas irgi yra gana gyvas. Visur ruošiamasi ir dirbama. Ir sportininkai kovja už lietuvių garbę ir tuo būdu yra gana svarbus faktorius mūsų gyvenime.

IŠ VISO PASAULIO

Tol. Rytai. Alijantų vyr. vadas gen. MacArthur VIII. 28. nusileis Atsugi aerodrome, 35 km. nuo Tokio. Oficialiai kapituliacija bus pasirašyta VIII. 31. ant amerikiečių karo laivo „Missouri".

Balkanai. Rumunų karalius Mykolas kreipėsi į J. A. V., Did. Britanijos ir Sov. Sąjungos vyriausybes, prašydamas padėti Rumunijoj sudaryti demokratinę vyriausybę.

Bulgarijos vyriausybė po ilgų diskusijų nutarė atidėti rinkimus, kurie turėjo įvykti š. m. VIII. 26. Dėl rinkimų sistemos nesiderinimo su demokratiniais principais J. A. V. ir Anglijos vyriausybės Bulgarijai buvo įteikusios notas.

Maskvos radijas, žiniomis iš Bielgrado, praneša, kad *Graikijoj* dabar vykstąs kruvinas teroras. Fašistiniai — monarchistiniai banditai vykdą teroro aktus: plėšia, kankina ir žudo.

J. A. V., Anglijos ir Prancūzijos vyriausybė priėmė *Graikijos* pakvetimą atsiųsti stebėtojus į ruošiamą plebiscitą, kuriuo tauta turės pasisakyti dėl karaliaus grįžimo į sostą. Sov. Sąjunga kvietimo nepriėmė.

VIII. 24. Maskvos radijas citavo vieno laikraščio straipsnį, kuriame pranašaujama, kad rinkimai Graikijoje vis tiek bus suklastoti, nes dabartinė valdžia yra vienų monarchistų rankose.

Konfliktas Kinijoje. Šiaurės Kinijos komunistiniai partizanai skuba prieš generalissimą Tšiangkaišeką užimti Pepingą. Vyr. Kinų komunistų pajėgų vadas gen. Tšuteh nesutinka, kad Tšiangkaišekas Japonijos kapituliaciją priimtų visos Kinijos vardu. Padėtis įtempta.

Lenkų repatriacija. Hamburgo radijas praneša, kad prasidėjo anglų zonoje gyvenančių lenkų apklausimas, ar jie dabartinėmis sąlygomis nori grįžti į savo tėvynę. Nenorintieji ir toliau galės Vokietijoje pasilikti. Juos savo žinion perims UNRRA ir karinė valdžia. Numatoma, kad anglų zonoje per žiemą liks dar 100.000 svetimšalių.

VIENYBĖS REIKALU

Nuo pat mūsų tautos atsikūrimo laikų, o vėliau ir nepriklausomo laikotarpio metu, iki pastarųjų metų vienybės reikalas pas mus nuolat ir nuolat būdavo keliamas. Šis klausimas mums buvo vienas iš aktualiausių ir todėl rimčiausiai keliamas. Buvo stengiamasi visus įsamoninti, jog reikia laikytis vienybės ir nesiskaldyti, nurodant, kokia yra skaldymosi žala ir vienybės galia. Tai buvo ne tuščiažodžiavimas, bet gyvas reikalas rūpintis tauta, kad jos neištiktų toks likimas, kaip anoj pasakoj tėvo duotą vaikams perlaužti šluotą. Tokių pamokų mūsų tautai visuomet tikrai reikėjo, nes kasdieniniame jos gyvenime tarpusavio nesutarimus ir neapykantą kėlė dažnai menkaverčiai dalykai ir nereikšmingos priežastys, kurios darkė ir žalojo tautos dvasią.

Kai prieš metus laiko daugelis lietuvių skaudžios dalios buvo išblokšti iš savo tėvynės svetur, tikėjomės kad vienybės ir tarpusavio gero sugyvenimo reikalas tikrai bus labiau suprastas ir įvertintas. Bet, deja, išsipildė gal tik maža dalėlė lauktų vilčių. Nuolat jautėme, kad tiek bendrame, tiek pavieniame gyvenime vis tebetrūksta mums tos vienybės, kurios išeivijos sąlygose reikalinga kur kas daugiau, negu bet kada anksčiau, gyvenant savoj tėvynėj.

Šiandieninis mūsų gyvenimas, lyginant jį su netolima praeitimi, iš esmės nedaug kuo yra pasikeitęs. Tiesa, šiandien negirdime karo šūvių ir nejaučiame kasdieninės mirties baimės, bet mes vis dar tebesame svetimame krašte, kur tebeturime daug rūpesčių dėl kasdieninio gyvenimo ir neaiškaus rytojaus.

Įvairių aplinkybių ir sąlygų verčiami, dabar daugelis lietuvių yra susibūrę į bendras stovyklas (lagerius). Jeigu pažvelgsime į tokių stovyklų gyvenimą, tai čia pastebėsime daug tokių reiškinių, kurie kenkia bendram vienybės reikalui. Čia įsisiūbavę asmeniniai kivirčai, rietenos, šmeižtai ir siauriausios prasmės vietiniai nesutarimai, kurie vis dėlto pridaro daug žalos bendram tautiniam lietuvių reikalui, o pavieniams asmenims dar labiau apkartina sunkias pabėgėlio nevilties dienas arba ne kartą išspaudžia ir skaudžias ašaras.

Minėti reiškiniai mūsų tarpe turėtų tuojau pat pranykti. Yra atėjęs pats laikas visiems telkti savo dvasines ir materialines pajėgas bendram tikslui, lietuviškam darbui. Reikia pagaliau vieni kitiems broliškai ištiesti rankas ir burtis vienybės ratan. Šiame reikale daug kuo galėtų padėti ir tie asmenys, kuriems tenka garbė eiti kitų priekyje ir daugiau ką nors nulemti. Jeigu vienybės reikalą visi vienodai suprasime, jį vertinsime ir jo vieningai sieksime, tai mūsų tarpe vienybė tikrai žydės. Tik stiprioj vienybės grandinėj galėsime išlaikyti kilnias lietuvių tautos savybes, kurios padės mums šiame sunkiame laike stipriems išsilaikyti ir nepalūžti.

V. Daugnora

Vladas Barius

Du vardai pajūrio smėlyje

Ar meni, mergaite, vasarą pernykščią.
Pažadus ir meilę, daugel vakarų? ...
— Pajūriais žuvėdroms vakare bekrykščiant
Mudu juk įrašėm smėly du vardus [

Du vardai — dvi širdys — ir trumputė laimė —
Ir balta žuvėdra krinta į marias ...
— Kažkodėl pamirštam viską taip savaime:
Ir dienas, it auksas, ir naktis gražias ...

Pajūriais žuvėdros vakarais vis krykščia;
Pajūry užpustė smėlys du vardus ...
Bet menu dar ašen vasarą pernykščią,
Pajūrio mergaitę, daugel vakarų —

Vytautas Žvirzdys

Sielvarto Žvaigždelė

Tėvyne mano, mano sielvarto žvaigždele,
Tu man graži esi žarų žėrėjime.
Kaip brangus šilas ir kieme pušelė,
Kur mes andai vaikystės dienomis kliedėjome.

Tu man tada meiliai svajinga rodeis
Rugiagėlės veide, čiurlenime upokšnio,
Ir medumi kvepėjo ten kiekvienas tavo žodis
Tartum gėlių pirmųjų puokštė.

Man iškeliaujant taip norėjos pasivogti iš tavęs žiedelį lino
Ir lakštingėlę iš kaimyno miško;
Ant rankų išsinešt tavų skliautų mėlynę,
Sodybą ir pušelę kiemo, — viską.
Kad jie mane lydėtų vargo kelią
Ir ilgesį marintų ir kentėjimą. —
Tėvyne mano, mano sielvarto žvaigždele,
Kaip tu brangi esi žarų žėrėjime.

Nauji Amerikos ginklai

Vyriausiasis J. A. V. oro pajėgų vadas gen. Arnoldas spaudos k-joje kalbėjo apie naujus artimos ateities ginklus. Šiuo metu esąs konstruojamas naujas amerikiečių lėktuvas, kurio veikimo spindulys siekia daugiau negu 8000 km. t. y. gali skristi 3 kartus toliau, negu dabartiniai 4-motoriai lėktuvai. Tarp kitų patobulinimų oro kare gen. Arnold paminėjo: lėktuvai, kurie galės skristi greičiau negu garsas; su įgulomis ir be jų, „pagerintos" atominės bombos, kurių veikimas didesnis, negu galima įsivaizduoti, patobulinimas priemonių valdyti be įgulos lėktuvą; nauja technika iškelti oro desantus ir juos aprūpinti

Generolas pareiškė, kad greit ateis laikas, kada bombonešiai visai nebeturės įgulų. Atominės bombos ir nauji tolimojo skridimo lėktuvai esą tokie ginklai, kuriais Amerika prašokanti dabar naudojamuosius.

IEŠKOJIMAI

Muenchene, II-je Lietuvių Stovykloje (Fuerstenriederstr. 155), gyveną lietuviai ieško:

1. Aukštikalnis Kazys — brolių Jono ir Alfonso, Lietuvoje gyv. Vabalninko valsčiuje.
2. Jurgelevičius Klemas — brolio Broniaus, Vokietijoj gyvenusio netoli Grazo.
3. Idikai — Idiko Romualdo iš Kauno; Vokietijoj gyveno Breslau mieste.
4. Idikienė Lidija — brolių: Vytauto, Vitalio ir Antano Maciūnų.
5. Urbonavičius Boleslovas — sūnų: Viktoro ir Domininko.
6. Montautienė Sofija — Tercijonienės Onos su šeima, gyvenusios Lichtenfelde.
7. Montvila Vincas — Palioko Justino, kilusio iš Marijampolės.
8. Jasinskas Juozas — brolių ir seserų: Vinco, Igno, Pranciškos ir Liucijos, kilusių iš Joniškėlio valsč.
9. Grigonis Adomas — Gaižučio Kazio, Lietuvoje gyv. Švenčionyse.

ORGANIZACIJU REIKALU

Vienas juokdarys yra kartą išsireiškęs, kad „kur penki lietuviai, ten turi būti bent septynios organizacijos“. Žinoma, juokas lieka juoku. Bet, deja, čia ne visai tėra juokas. Tiesa, mes esame išaugę demokratinėje dvasioje. Bet demokratija nėra lygi demokratijai. Nežiūrint to, kad demokratija laiduoja asmens laisvę pilna to žodžio prasme, ji negali atsisakyti nuo tvarkos ir organizacijos. Be abejo, organizacijų mes turime pakankamai ir, atrodo, niekas nesirengia steigti naujų. Bet jau ir tas pats atskirų organizacijų bendradarbiavimas vienų su kitomis nevisada yra toks sklandus, kaip tat turėtų būti. Ryšio palaikymas, subordinacija ir kt. vis dar nėra visų kaip reikiant suprasta. „L. Ž.“ nr. 6 savo vedamajame organizacijų reikalu rašo:

„Atrodo, kad Vokietijoje mes esame geriau susiorganizavę kaip bet kurios kitos tautos pabėgėliai: jau nuo 1929 metų veikia Lietuvių Sąjunga, kuri rūpinasi šiame krašte gyvenančių organizavimu, jų teisiniais, darbo, švietimo, meno ir kultūros reikalais; per Lietuvių Sąjungos skyrius į ją įsijungia visi sąmoningi lietuviai; Vokietijoje veikia Lietuvos Raudonasis Kryžius, kurio uždavinys yra rūpintis lietuvių sveikatos ir medžiaginiais reikalais; pagaliau, čia turime sukurtą organą, kuris siekia mūsų tėvynės išlaisvinimo. Tad šiose sunkiose ištrėmimo sąlygose mes turime viską, ko mums būtinai reikia.

Tai, ką dabar esame pasiekę, padiktavo mums padaryti mūsų sveika kūrybingos tautos dvasia ir prigimtis.

Tačiau pažiūrėkime, ar minėtose savo organizacijose mes esame pakankamai gerai susitvarkę, ar visur jos gerai veikia, ar kai kurie jų padaliniai nežemina lietuvio vardo ir garbės.

Deja, atsakymas į šį klausimą nėra džiuginantis.

Negražu ir nepadoru, kai negerai pasielgia paskiri tautiečiai. Tiesa, tokiu atveju negalima kaltini visos tautos arba kurios nors jos dalies. Pairusių ar bent paslydusių žmonių visur atsiranda. Atsiranda jų ir lietuvių tarpe. Būtų labai negerai, jei tokie paslydėliai būtų organizuotos tautos ar bent jos dalies remiami. Juos reikia ne remti, o smerkti ir turimomis priemonėmis bausti. Blogiau, kada kreivą kelią pasirenka organizacija. Jos susikompromitavimas meta dėmę ant lietuvių iš viso. Su pasigailėjimu turime konstatuoti, kad ir tokių liūdnų atsitikimų yra buvę — laimei, iki šiol nedaug.

Išgyvento čia, Vokietijoje, trumpo pokarinio laikotarpio mėnesius reikia laikyti nenormaliais: negalėjome tinkamai susisiekti, neturėjome savos spaudos; iš viso gyvenome pirmąjį karo veiksmų sunaikinto gyvenimo laikotarpį. Tad nenuostabu, kad mūsų gražiose organizacijose iki šios dienos yra daug tobūlintino ir taisytino. Visų pirma, krinta į akį nebuvimas tampraus ryšio tarp centro ir periferinių padalinių: centras nepajėgia aplankyti visų skyrių, nes jų atsirado jau daugiau kaip šimtas, o skyrių atstovai pasiekia centrą dažniausiai tik atsitiktinai; aplankę jie dažnai nepadaro to, ka jie turėtų padaryti: neatveža skyrių visuotinų susirinkimų protokolų, valdybos narių pasiskirstymo pareigomis, neįmoka įstatais numatyto mokesčio, nesuteikia kitų reikiamų žinių. Dėl to daug skyrių „pakimba ore“. Centre jie nelaikomi tikrais skyriais. Visa tai trukdo darbą.

Įvairiose vietose jau įsikūrė gimnazijų ir kitokių švietimo įstaigų. Jas reikia tvarkyti: parinkti tinkamus direktorius, mokytojus, parūpinti vadovėlių ir įvairių mokslo priemonių; reikės taip pat suvienodinti mokyklų programas. Šitai galima padaryti tik dirbant centralizuotai. Centralizacijos reikia ir meno reikaluose.

Iki šiol lietuviai gyveno labai nenormaliose sąlygose, kraustėsi iš vietos į vietą, negalėjo plačiau pasinaudoti susisiekimo priemonėmis ir t. t. Dabar padėtis gerėja; reikia, kad ir mūsų organizacijos imtų geriau tvarkytis. Turi pagerėti jų vidaus tvarka ir, kas dar svarbiau, turi sustiprėti ryšiai tarp vietos padalinių ir centro. Šiuo reikalu, visų pirma, turi rūpintis vietos padaliniai.“

Reikia manyti kad mūsų organizacijų vadovai šitą centro įspėjimą pilnai supras ir visi bendromis jėgomis stengsis jį realizuoti. Mes gi iš savo pusės norėtume pastebėti, kad ir visuomenė turėtų rodyti daugiau supratimo vietos organizaciniams organams. Mums neužtenka tik išsirinkti valdybas ir paskui jas kritikuoti skersai ir išilgai. Visuomenės pareiga yra padėti savo reprezentatams. Sveika kritika yra naudinga ir reikalinga. Bet neužmirškime, kad legviau yra kritikuoti ir kalbėti, negu pačiam visa tai padaryti. Mūsų taip nedaug yra, kad, tik bendromis jėgomis dirbami, galėsime šį tą atsiekti. Šito bendradarbiavimo šiandien kaip tik ir tenka pasigesti. Pasigendama jo tarp centro ir padalinių, trūksta jo ir tarp visuomenės ir valdybų. Ligi šiol mes sugebėjome savo organizuotumu visur užimponuoti, būtų gaila, jeigu dabar, kada sąlygos tampa normalesnėmis, tai mums nepasisektų. Visa tai, rodos, taip nesunku: tik truputį mažiau asmeniškumų, kurie mums tiek daug blogo atneša; išmokime kitus ir pozityviai kritikuoti ne tik negatyviai; nepraraskime nervų dėl menkniekių ir neimkime dalykų paviršutiniškai. Žinoma, daug ką tenka paprastu žmogaus žmogišku klystamumu aiškinti. Bet apsvarstykime, gal dėl bendro reikalo galėtume ir be tokių pigių aiškinimųsi apsieiti?...

Visuomenė nori vis geresnių valdybų, o pastarosios laukia vis daugiau supratimo jų darbui. Pirmo faktoriaus derinimasis prie antrojo ir priešingai — yra mūsų organizacijų gerinimas pačiose periferijose. Kai šitai geriau seksis, tai ir centro ir skyrių darbas taps sklandesnių. (a) *J. V.*

Rugsėjo 8 diena

Kaip visuomet taip ir šiemet rugsėjo 8 diena yra mums iškilmingos šventės diena. „Lietuvių Žinynas“ nr. 6, kuris į redakcijos rankas pateko tik laikraštį bespausdinant, šia proga štai ką praneša:

„Mūsų kompetentingų organų nustatymu, šių metų rugsėjo 8 dieną mūsų tautiečiai kviečiami visur rengti dvejopu pagrindu iškilmes — Tautos Šventės ir karo baigimo.

Tai dienai pasirengiama taip, kaip tokioms iškilmėms dera. Mums patiems ta diena turi būti susikaupimo ir pasiryžimo diena. Svetimiems ji turi padėti prabilti į jų protus ir širdis, kad Lietuva ir lietuvių tauta yra laisvės ir lygybės verta.

Pageidaujama, kad ar išvakarėse, ar pačią iškilmių dieną būtų tinkamai paminėti visi, kurie už Tėvynę aukojasi, ypač tie, kurie yra už ją galvas padėję ar ištrėmime sunkią dalią kenčia.

Iškilmių dieną visur rengiamos iškilmingos pamaldos už Tėvynę.

Į patį iškilmių aktą kviečiami valdžios, kariuomenės ir draugiškų tautų atstovai. Po trumpos iškilmių kalbos priimama rezoliucija, kurioje išreiškiama tai, kas mums visiems ant lūpų, būtent, padėka sąjungininkams už mums visur teikiamą globą, ir iškeliamas prašymas didžiųjų demokratijų vyriausybėms padėti mums atgauti laisvę ir sudaryti sąlygas mūsų tautai pačiai spręsti savo likimą.

Greta turiningos meninės programos rengėjai iškilmes paįvairina sportu, eisenomis, jaunimo paradais ir t. t.. Iniciatyvos šventei rengti imasi vietos lietuviams vadovaują organai. Jei kitaip negalima, šventė nukeliama į rugsėjo 9 dieną, sekmadienį. Šiais reikalais smulkiau informuoja Lietuvių Sąjunga.“

PASKUTINES NAUJIENOS IŠ BAVARIJOS

Muencheno radijas praneša, kad paskutiniu metu iš Bavarijos yra išvežta atgal į jų tėvynes 1600 graikų, 4000 lenkų, 300 bulgarų ir kitų užsieniečių. Manoma, kad sekančiomis dienomis iš Bavarijos būsią išgabenta apie 10 000 —14 000 lenkų.

Ingoldstadto vyr. burmistro įstaiga atkreipia dėmesį į tai, kad tenai vyrauja didelis butų trūkumas. Naujai atvykstantiems nei butai, nei kambariai negalį būti duodami.

Susisiekimas su Austrija, Muencheno radijo žiniomis (29. 9. 45), esąs dar labiau suvaržytas. Sienos kontrolė tarp Bavarijos ir Austrijos esanti pagriežtinta. Karinė valdžia leidimus išduodanti tik labai ribotai. Bavarijos pasienio policija kiekvieną be leidimo bandantį pereiti sieną areštuojanti.

Leidžia — Spaudos Darbuotojų Kolektyvas — Vyr. Redaktorius Dr. V. Bieliauskas. Viršelis dail. E. Krasausko. Adresas:
Muenchen 27, Lamontstr. 21